

Kutatási információk:

Dr. Nagy László Tibor – kutatásvezető
Dr. Windt Szandra – kriminálstatisztika
Dr. Mészáros Ádám – jogi szabályozás
Dr. Kármán Gabriella – szakértői bizonyítás
Dr. Szabó Imre – büntetőeljárás, informatikai bűncselekmények

**Kármán Gabriella – Mészáros Ádám - Nagy László Tibor –
Szabó Imre – Windt Szandra**

A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények vizsgálata

Kutatási összefoglaló

Országos Kriminológiai Intézet

A Hamisítás Elleni Nemzeti Testület megbízása alapján lefolytatott kutatás során 6 szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmény kriminálstatisztikai és jogdogmatikai elemzését, valamint bűnügyi iratok alapján 303 bűnügy részletes értékelését végeztük el. Míg az összes regisztrált bűncselekmény száma a vizsgált időszakban (2002-2009 között) 3%-kal csökkent, a szellemi tulajdonjogokat sértő deliktumoké megduplázódott. E bűncselekmények közül kiemelkedik a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Btk. 329/A. §). A vizsgált bűncselekményi kategória jellemzője az egy elkövetőre jutó rendkívül sok cselekmény, az eljárások során a szakértők igénybevételeinek nagy aránya és a bűnügyi költségek magas összege. Kétségtelen, hogy a digitális-információs forradalom a szellemi tulajdonjogok védelme terén is paradigmaváltást tesz szükségessé. A megoldást a társadalom jelentős részének kriminalizálása helyett az üzletszerű bűncselekményekre koncentrááló gyors és hatékony bűnüldözésben és felelősségre vonásban, az eljáró hatósági személyek szakismeretének bővítésében, a jogpropaganda, főként a fiatalok körében történő felvilágosító tevékenység fejlesztésében látjuk.

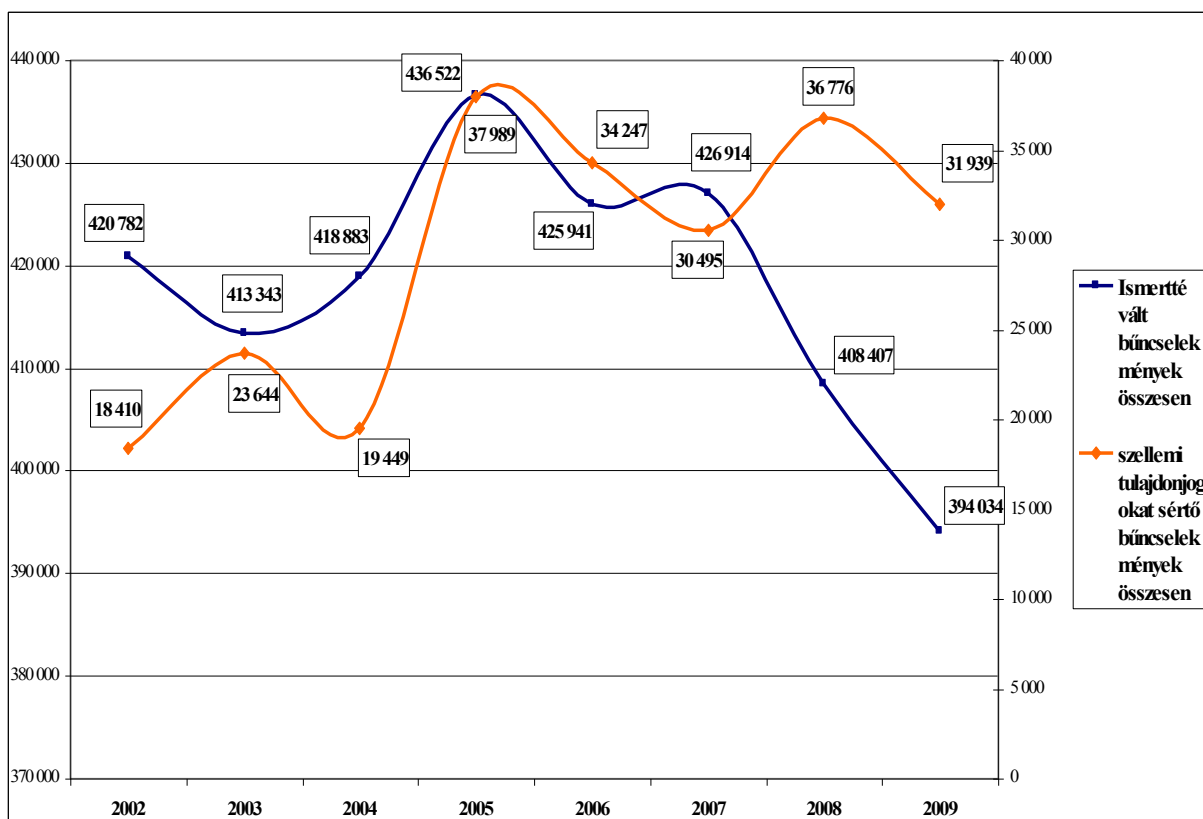
Kriminálstatisztikai elemzés

A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények 2002 és 2009 közötti időszakra kiterjedő statisztikai elemzése során, az adatokat az ENYÜBS rendszeréből leválogatva, megállapítottuk, hogy e deliktumok elég nagy eltéréseket mutatnak volumenük tekintetében. Kiemelkedik közülük a Btk. 329/A. §, a *szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok*

megsértése: ezen bűncselekmények interneten történő megvalósítása a nemzetközi és a hazai szakirodalom figyelmét is felkeltette, sok szó esik a fájlcserelelésről, a kalózkodásról, az általa okozott vagyoni hátrányról pro és kontra, azonban Magyarországon kevés kriminológus foglalkozik ezzel a kriminalitás határán mozgó cselekménycsoporttal.

Az összes ismertté vált bűncselekmény száma jelentősen változott 2002 és 2009 között: a vizsgált időszak végére számottevően csökkent. Ezzel szemben a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények alakulása ellentétes tendenciát mutat, ez leginkább 2005-től tapasztalható: míg az összes regisztrált deliktum száma csökkent, a vizsgálatunk tárgyát képező cselekményekből is kevesebbet követtek el, a csökkenés korántsem ugyanakkora, sőt 2007-2008 között jelentősen nőtt, míg az utolsó évben ismét apadt a számuk. A szellemi tulajdonjogok megsértésével összefüggő ismertté vált deliktumok a vizsgált időszakban az összes bűncselekmény kb. 7%-át tették ki átlagosan: a 7 év alatt jelentős emelkedés mutatkozik a számokban. Míg az összes bűncselekmény száma a vizsgált időszakban 3%-kal csökkent, a szellemi tulajdonjogokat sértő deliktumoké megduplázódott. E cselekmények a bázisévben az összes bűncselekmény 4%-át, 2008-ban már 9%-át tették ki, ez 2009-re 8%-ra csökkent.

Az összes regisztrált, valamint a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények számának változása 2002-2009

A bűncselekmények számának alakulása összefüggésben lehet a nyomozó hatóság aktivitásával is: egyes vélemények szerint ezek az ügyek gyakran mesterséges, kreált esetek, a kiváló felderítési mutató a rendőrség munkájának sikerességét hivatott bizonyítani.

A kriminálstatisztikai adatok elemzése nehézségekbe ütközött, számos esetben semmilyen adat nem állt rendelkezésre, amelyek az egyes deliktumok jellemzőinek feltárásához viszont elengedhetetlenek lettek volna.

2002 és 2009 között az adatok alapján azt mondhatjuk: míg az elkövetők száma csökkent, az általuk megvalósított cselekményeké nőtt. A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekményeket, illetve az ezen ügyekben történt eljárásokat a rendelkezésre álló statisztika csak felületesen mutatja meg, részletesebben az iratelemzés során nyert adatok adnak tájékoztatást.

A legfontosabb minden bűncselekmény esetében az, hogy a problémát gyökerénél megragadva hogyan lehetne megelőzni azt. A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények esetében e téren is nagy különbségek mutatkoznak: a Btk. 296. §-ba ütköző *áru hamis megjelölése* elkülönül a többi cselekménytől, az eljáró hatóságtól kezdve, a deliktum egyéb jellemzőkig. De a Btk. 329. §-ban meghatározott cselekmények sem mutatnak egységes képet: a *bitorlás* (Btk. 329. §), valamint a *jogkezelési adat meghamisítása* (Btk. 329/C. §) nagyon kis számban fordul elő. Az *iparjogvédelmi jogok megsértése* (Btk. 329/D. §), valamint a *szertői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása* (Btk. 329/B. §) a vizsgált időszakban hullámzó mértékben fordult elő. A legnagyobb eltérések a *szertői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése* (Btk. 329/A. §) deliktum esetében van: ide sorolhatók a nehezen körvonalazható és tetten érhető online jogsértések, letöltések is. Ezek megelőzésére mindenképpen egységes, a közös jogkezelő szervezetek *HENT* által vezetett fellépésére lenne szükség, hiszen, ahogy a Bodó – Lakatos szerzőpáros írja: „*az online kalózkodás hátterében a piaci kínálat elégtelensége, valamilyen diszfunkciója áll.*”

Empirikus elemzés

Az empirikus elemzés során összesen 303 bűncselekmény bűnügyi iratait vizsgáltuk meg. Elsődleges adatbázisunkba az ország 6 régiójából véletlenszerű kiválasztással kiválasztott egy-egy megyében, valamint a közép-magyarországi régióból (jelentősége miatt sorsolás nélkül) kiválasztott Budapesten 2008-ban regisztrált és jogerőssé vált valamennyi, összesen 200 bűnügy került. (Az empirikus elemzés kvantitatív adatainak ismertetésekor ezt az adatbázist vettük alapul).

Régió neve	Kiválasztott megye/főváros
Észak-Magyarország	Borsod-Abaúj-Zemplén
Észak-Alföld	Szabolcs-Szatmár Bereg
Dél-Alföld	Bács-Kiskun
Közép-Dunántúl	Komárom-Esztergom
Nyugat-Dunántúl	Zala
Dél-Dunántúl	Somogy
Közép-Magyarország	Budapest

Ezen kívül – szélesebb körű tapasztalatszerzés céljából, a kvalitatív kutatási szempontokra figyelemmel – célzott kiválasztással, területi és időbeli korlátozás nélkül - további 103 speciális szempontból érdekesnek tűnő ügyet is megvizsgáltunk.

A kutatás empirikus részének egyik fő kérdése az volt, hogy a gyakorlatban mennyire egyértelmű a vizsgálat tárgyát képező tényállások alkalmazása, jogsértések esetén mennyire

egyértelmű az elkövetési magatartások megítélése. Ezt követte annak elemzése, hogy hogyan, milyen hatékonyan sikerül felderíteni, bizonyítani, elbírálni ezeket a cselekményeket. Ez utóbbi szempontrendszer a büntető eljárásjog, ezen belül bizonyítási jog, valamint a kriminalisztika oldaláról világítja meg a kérdést.

Az empirikus vizsgálat eredményei alapján az egyik legfontosabb problémakör az „áru hamisítása” típusú ügyekkel kapcsolatos. Az ügyek feldolgozása során az elkövetési magatartások megítélésének és a minősítés indokolásának igen széles spektrumát tapasztaltuk. Az ebbe a körbe tartozó cselekmények minősülhetnek áru hamis megjelölése büntettének (Btk. 296. §), iparjogvédelmi jogok megsértésének (Btk. 329/D §), valamint felmerülhet a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése (Btk. 329/A §). Ezek elhatárolása, valamint az adott cselekmény minősítése során azonban jól elkülöníthetőek a védett, illetve a sértett jogi tárgyak, és emellett lényeges, hogy a szellemi tulajdonjog sérelmének mely állomásáról van szó az áru előállításától annak forgalomba hozataláig. A Legfőbb Ügyészség Kiemelt Ügyek Főosztályának körlevele¹, valamint a szakirodalom² mindehhez megfelelő támpontokat nyújt.

A szellemi alkotások terjesztésével kapcsolatos problémakörben feldolgozásra került a szerzői jogról szóló törvény hatályával kapcsolatos jogalkalmazói kérdéskör, melyből megállapíthatóvá vált, hogy a nyomozó hatóság feladata minden esetben annak bizonyítása, hogy a bűncselekménnyel érintett szerzői művek a törvény hatálya alá tartoznak-e.

A terjesztéssel kapcsolatos cselekmények jogértelmezési problémái körében a Btk. 329/A. § tényállási elemeinek egymáshoz való viszonyával, az üzletszerűség megállapíthatóságának kérdéskörével foglalkoztunk. A jogalkalmazási gyakorlat összevetése ellentmondásra vezetett az üzletszerűség megállapíthatóságát illetően. A terjesztéssel megvalósított cselekmények körében gyakran előfordult, hogy ugyanolyan jellegű magatartásokért – tipikusan a felhasználó engedélye nélkül többszörözött szoftverek értékesítésre felkínálásával kapcsolatban – némely esetben megállapították a bűncselekmény minősített esetét, máskor pedig nem. Ebben a körben fontos lenne a jogalkalmazási gyakorlat egységesítése.

A dogmatikai elemzésben kitértünk a fájlcserező rendszerekkel kapcsolatba kerülő személyek (letöltő, feltöltő, fájlcserező honlapot üzemeltető szolgáltató) felelősségi kérdéseire is. Megvizsgáltuk, hogy a büntetőjog dogmatikai rendszere milyen feltételek fennállása esetén képes büntetőjogi felelősséget társítani az egyes szereplők cselekményeire. Ennek eredményeképpen arra jutottunk, hogy a feltöltő és a letöltő a szerzői jog szerinti többszörözés, illetve nyilvánosságához közvetítés szabályainak megszegése miatt tettesi magatartásáért, míg a honlap üzemeltetője ezekhez a magatartásokhoz nyújtott mulasztással elkövetett bűncselekményért vonható felelősségre.

A szerzői vagy szerzői jogokhoz kapcsolódó jogok védelmét biztosító műszaki intézkedés kijátszása bűncselekmény három tipikus elkövetési módját ismertettük. Ennek keretében foglalkoztunk az átalakított játékkonzolokhoz kapcsolódó jogértelmezési kérdésekkel, a szoftverek védelmének kijátszásával és a kábelszolgáltatók kódolt adásának vételével, melyet a védelmi berendezés megkerülésével valósítottak meg. Alapvető problémaként jelent meg, hogy nem tartoznak a vizsgált tényállás alá azok a magatartások, amelyek az internetes fájlcserező rendszerek felhasználásával különböző szoftverek védelmének kijátszását lehetővé tevő szoftverek nyilvánosságához közvetítését (hozzáférhetővé tételét) valósítják meg.

¹ Legfőbb Ügyészség KF. 6062/10-II. sz. körlevél

² TÓTH Mihály: Gazdasági bűnözés és bűncselekmények. KJK-KERSZÖV, 2002, 205-218. o.

A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények a védett jogi tárgy és érték tekintetében speciális kört alkotnak. A büntetőügyek részletes, bűncselekményenként végigvezetett elemzése során azt tapasztaltuk, hogy ennek megfelelően azok észlelése, felderítése és bizonyítása is jellegzetes és behatárolható. A szellemi tulajdonjogok védelme, elsődlegesen a szerzői jogi oltalom a művet egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. Éppen az egyéni-eredeti jelleg meglétének a megítélése az az alapkérdés, aminek vizsgálatához, megítéléséhez a hatóságoknak hatékony eszközrendszerre van szükségük. A másik releváns problémakör az eredeti mű felhasználásával, a felhasználás jogának megsértésével kapcsolatos kérdések tisztázása. Leegyszerűsítve a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények egy része ún. hamisítási jellegű cselekmény, a másik része pedig a szellemi tulajdonjogokat sértő felhasználási módozatokat öleli fel.

A bizonyítási eljárásról általában elmondható, hogy a szakértő tevékenységének kimagasló dominanciája jellemzi a megismert büntetőeljárások túlnyomó többségét, az eljárások érdemi kimenetele, időtartama és költségigénye szempontjából egyaránt. Ennek oka az azonosítással kapcsolatos kérdések mellett az, hogy a szerzői művek felhasználása, és egyúttal az ezzel kapcsolatos jogsértések napjainkban nagyobb részben már digitális környezetben történnek. Ez a tény önmagában megalapozza azt a beidegződést, hogy itt olyan speciális ismeretekre lehet szükség, ami miatt igazságügyi szakértő kirendelése indokolt.

Vizsgáltuk a szakértő igénybevételének indokait, a szakértőnek feltett kérdéseket, a szakértő által tevékenysége során alkalmazott módszereket és megjelölt ismereteket, valamint a szoros értelemben vett szakértői véleményeket.

Az „áru hamis megjelölésével” kapcsolatban a szakértőnek feltett kérdések jellemzően annak megállapítására irányultak, hogy az áru a versenytárs, illetőleg annak jellegzetes tulajdonsággal rendelkező áruja ismerhető-e fel. Ezzel kapcsolatban Tóth Mihállyal kell egyetértünk, aki szerint „arra vonatkozóan, hogy két külső csomagolás, megjelölés stb. alkalmas-e az összetéveszthetőségre, nem különleges szakértelem birtokában lévő személy véleménye, nem is a talán érdekelt versenytárs álláspontja, hanem az átlagos vásárló átlagos vásárlási szokásai a mérvadóak.”³ Ennélfogva akár a szakértő kirendelése is mellőzhető az ilyen típusú ügyekben.

A „szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése” körében jellemzően informatikai szakértő közreműködéséről volt szó. Tapasztalataink szerint a szakértőt leggyakrabban az adathordozó tartalmának megállapítása végett rendelték ki. Ehhez azonban a legtöbb esetben nincs szükség különleges szakértelemre.

Fontos tapasztalat emellett, hogy gyakran a jogszerűség - jogellenesség megítélését is a szakértőre bízta a hatóság, ami egyértelműen a jogalkalmazó kompetenciájába tartozik, sőt a szakirodalom ebben a kérdésben egységesen úgy foglal állást, hogy a szakértő a szakvéleményben jogi kérdések megválaszolására nem vállalkozhat.

A szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények bizonyítási kérdéseinek elemzésekor a szoftverek telepítési dátumának meghatározása és ennek jogkövetkezményei körében az elévülés kérdéskörét vizsgáltuk, egyrészt a szellemi művek tárolásának mint lehetséges elkövetési magatartás értelmezésével, valamint a számítástechnikai rendszer által

³ TÓTH Mihály: i. m. 217. o.

automatikusan generált időadatok bizonyító erejével kapcsolatosan. A szerzői jogi törvény értelmében a szerzői művek tárolása nem tartozik az engedélyköteles felhasználási módzatok közé, így erre alapozva nem lehet állapot-bűncselekményként kezelni a Btk. 329/A.§-ában foglalt bűncselekményt. A számítógép időadatahoz kapcsolódóan pedig rögzíthető, hogy az informatika jelenlegi rendszerében nincs hatékony módszer arra vonatkozóan, hogy az egyes időadatok megbízhatóságát teljes mértékben biztosítsuk a szerzői művekhez kapcsolódóan. (Az elektronikus aláírásról szóló törvényben meghatározott időbélyeg alkalmas valamely időpont igazolására, de az általános, a számítógép rendszeridejéhez kapcsolódó, automatikusan generált időadatok vonatkozásában ez semmiképpen sem mondható el.)

A speciális informatikai szakkérdések keretében a fájlcserehez kapcsolódó szakértői kérdéseket elemeztük, mely során kitértünk a torrent technológiával és a dc++ technológiával üzemelő fájlcsereelő rendszereken keresztül megvalósított szerzői jogi jogsértések bizonyítási nehézségeire. Az átvizsgált ügyek alapján bemutatásra került az a legjobb gyakorlat is, melynek alkalmazásával sok, a bizonyítást érintő nehézség áthidalható.

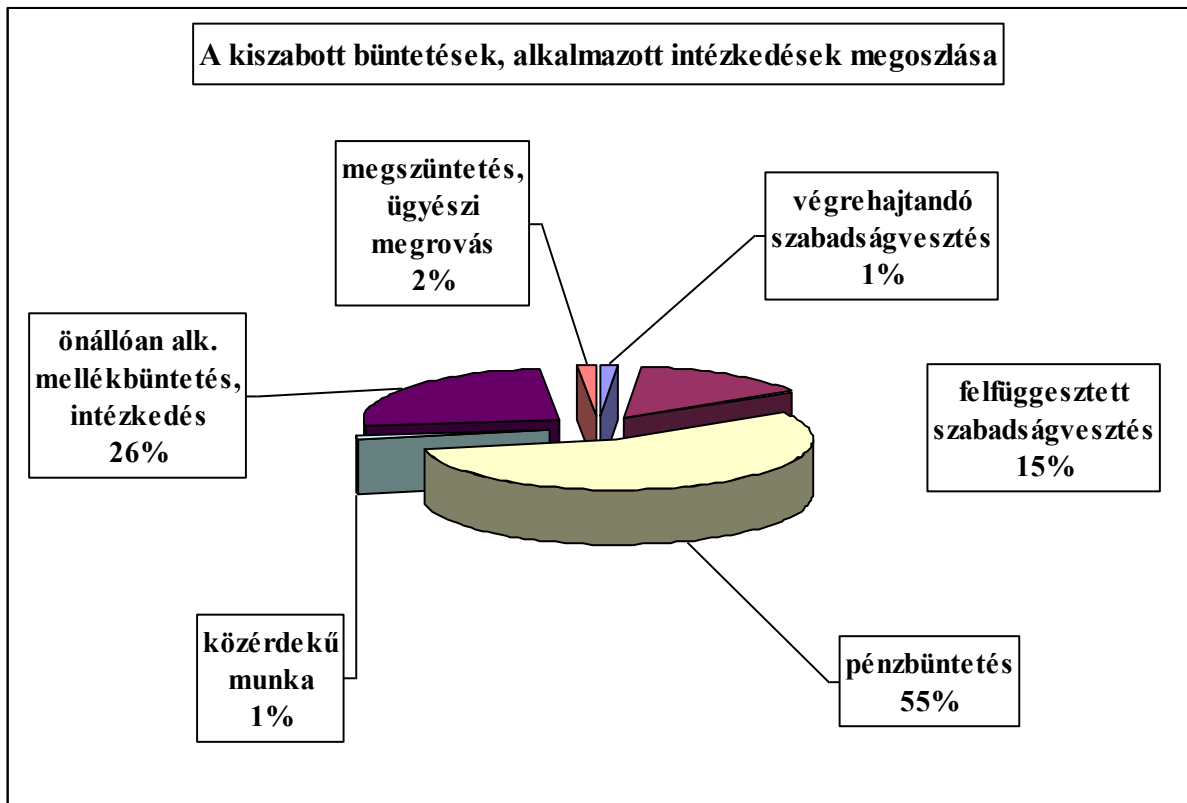
Külön részleteztük a bűncselekménnyel okozott vagyoni hátrány megítélésének kérdéskörét a hangfelvételek, filmalkotások és szoftverek vonatkozásában. Ennek keretében kitértünk arra, hogy milyen gyakorlat alakult ki a különböző szakértők között a vagyoni hátrány meghatározását illetően, bemutattva egyúttal az egyes módszerek alkalmazásával kapcsolatos érvek és ellenérvek rendszerét is. Fontos lenne ebben a körben a nyomozó hatóság munkáját könnyítendő, egy olyan, jogszabályi felhatalmazás alapján létrehozott adatbázis, melyből a hatóságok szakértő igénybevétele nélkül meghatározhatnák a szerzői művek értékét. Ezzel az eljárás költségeit csökkenteni, illetve az eljárások időtartamát rövidíteni lehetne.

Főbb megállapításaink között többek között kiemeltük, hogy a szakterület kompetencia-határainak kijelölése és a szakértői módszertan egységesítése során szakértői testületi állásfoglalások jelentősen hatatos segítséget.

Elvégeztük a vizsgált ügycsoportokhoz kapcsolódó büntetékiszabási gyakorlat elemzését is, melynek során elsősorban a pénzbüntetés, a pénzmellékbüntetés, a bűnügyi költségek, a közvetítő eljárás és a jogi személy büntetőjogi felelősségével kapcsolatos ellentmondásokra, bizonyítási nehézségekre hívtuk fel a figyelmet.

A terheltekkel szemben alkalmazott szankciókat szemlélve egyértelmű a pénzbüntetés elsődleges szerepe (55%). Ezt követik az önállóan alkalmazott mellékbüntetések, intézkedések (26%), ami gyakorlatilag próbára bocsátásokat jelent. A szabadságvesztések aránya 16%, amelyek közül végrehajtandó szabadságvesztésre csak 3 elkövetőt ítélték. Ilyen ítéletek kiszabására még a legnagyobb tárgyi súlyú ügyekben sem kerül sor, ezt csak az elkövető személyi körülményei, bűnözői előélete indukálja esetenként.

A kiszabott büntetések, alkalmazott intézkedések megoszlása (N=227)⁴

A szakértők kirendelése mellett az elkobzások alkalmazása is jellegzetes meghatározója a vizsgált büntetőeljárásoknak, hiszen az elkövetők 86 %-ával szemben került sor erre az intézkedésre. Leggyakrabban CD-k, DVD-k, merevlemezek és ruhaneműk lefoglalására, majd elkobzására került sor.

Ugyancsak az elemzett ügyek tipikus vonása a magas bűnügyi költség, amelynek túlnyomó része általában a szakértői díjból áll. A bűnügyi költség összege gyakorta magasabb a megítélt pénzbüntetésnél, nemegyszer több százezer forint, sőt esetenként milliós nagyságrendű. Úgy tűnik, az elkövetők számára sokszor komolyabb súlyú „büntetésnek” tekinthető az elkobzás és a bűnügyi költség megfizetése, mint a valódi kiszabott büntetés.

A jogi személy büntetőjogi felelősségének megállapíthatósága több ügyben is felmerült, azonban csupán két esetben került sor ténylegesen a jogi személlyel szemben alkalmazható intézkedésre vonatkozó indítvány megtételére, de végül egyik esetben sem történt meg annak tényleges kiszabása. Ennek oka jórészt abból adódik, hogy a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi szankció alkalmazásának kérdése a gyakorlatban nagyon ritkán fordul elő. Látható volt a jogalkalmazói döntésekből, hogy a gond nem az volt, hogy az intézkedés nem lett volna megállapítható az adott ügyekben, hanem az, hogy az azok megállapíthatóságához szükséges bizonyítási gyakorlat még nem kiforrott.

A sértettekre vonatkozó adatok a leghiányosabbak és a legkevésbé értékelhetők. Az ügytípus jellemzője ugyanis, hogy szinte alig fordul elő magánszemély sértett, hiszen a szerzői jogsértéseknél a jogtulajdonost, de az áru hamis megjelölésénél sem a vásárlót, hanem a versenytársat kell sértettnek tekinteni.

⁴ Forrás: OKRI empirikus elemzés.

Nem vitás, nagyon sokszor komoly kihívást jelent a nyomozó hatóságok számára a sértettek kilétének megállapítása, a velük való kapcsolattartás, ezért azt gyakran nem erőltetik. A bizonyítási folyamatban általában ennek különösebb jelentőségét nem látják, a sértettek kihallgatása többnyire nem mutatkozik szükségesnek. Ezért nem véletlen, hogy az ügyek 41%-ában az eljáró hatóságok nem értesítették a sértetteket, 8%-ában pedig csak egy részüket. Az ismert jogkezelő szervezetekkel, képviseleti joggal rendelkező ügyvédi irodákkal viszonylag kialakult egyfajta mechanikusnak tűnő kapcsolattartás, magyarországi képviselővel nem rendelkező külföldi jogtulajdonos cégek esetén azonban ez gyakorlatilag megoldatlan.

A kutatás tárgyául szolgáló bűncselekmények több tekintetben eltérőek, azokat nem lehet egységesen kezelni. Mind a statisztikai elemzés, mind az empirikus vizsgálat azt mutatja, hogy a Btk. 329/A. §-ába ütköző bűncselekmény teszi ki az ügyek döntő többségét. Annak figyelembe vételével, hogy ez a bűncselekmény is rengeteg elkövetési magatartással valósítható meg, a hangsúlyt érdemes erre a bűncselekményre helyezni. E tekintetben pedig az alapvető cél a *megelőzés* kell, hogy legyen. Ez viszont nem feltétlenül a büntetőjog szerepvállalását jelenti. Sokkal hatékonyabb eszköz lehet a társadalom mentalitásának pozitív irányú befolyásolása, a felvilágosítás, hogy mi számít jogsértőnek és mi nem. Az empirikus vizsgálat során több esetben (15 %) lehetett találkozni azzal a védekezéssel, hogy az elkövető nem volt tisztában azzal, hogy amit tesz, az jogellenes. Ez a különböző audiovizuális vagy filmalkotások, szoftverek törvénysértő megszerzése, birtoklása, használata esetén fokozottan igaz. Az biztos nem jelentene áttörő eredményt, ha a büntetési tételeket felemelné a jogalkotó. Ez nem hatékony eszköze a bűnözés visszaszorításának, másrészt a szintén említett arányosság elvével sem feltétlenül állna összhangban. A megelőzés a szigorítással nem érhető el, legalábbis kellő mértékben biztosan nem. Ha már a büntetőjog síkján maradunk, a gyors és hatékony felderítés, és a gyors felelősségre vonás érhet el eredményt.

Különbséget indokolt tenni azok között, akiknek a fő jövedelmi forrásuk, vagy legalábbis az egyik fő jövedelmi forrásuk hamisításból származik (azaz üzletszerűen követik el a szerzői jogi jogsértéseket), és azok között, akik egyébként nem ebből élnek. Büntetőjogi fellépést kétségtelenül az előbbiekkal szemben indokolt fenntartani. A többi jogsértővel szemben azonban el kell gondolkodni a büntetőjogi szerepvállalás mértékén. Ennek során két szempontot kellene figyelembe venni. Az egyik a büntetőjog ultima ratio jellege, nevezetesen az, ha egy jelenséget meg lehet oldani jogon kívüli eszközökkel, akkor azokat kell igénybe venni, ha viszont szükséges a jogi fellépés, akkor először a büntetőjogon kívüli eszközöket kell alkalmazni. Itt jöhet szóba a polgári jogi felelősség megállapítása, a kártérítés lehetősége, vagy a kriminális szabálysértések megfogalmazása. A büntetőjogi védelmet csak a legsúlyosabb esetekben indokolt igénybe venni. A másik szempont ehhez kapcsolódva, hogy itt végeredményben - az áru hamis megjelölése kivételével, amely gazdasági bűncselekmény - vagyon elleni bűncselekményekről van szó. A vagyon elleni bűncselekmények esetén a jogalkotó több esetben meghatározza azt a minimális elkövetési értéket, ami alatt bűncselekmény nem valósul meg. Ez jelen esetben 20.000. Ft., illetve az áru hamis megjelölése esetén 100.000 Ft. Ezzel összefüggésben, a vagyon elleni bűncselekmények jelentős részének van szabálysértési alakzata. Javaslatként lehetne megfogalmazni azt, hogy – az üzletszerű elkövetés kivételével – a szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése esetén a 100.000 Ft-ot meg nem haladó vagyoni hátrányt okozó cselekmény ne minősüljön bűncselekménynek, csupán szabálysértésnek. Ez egyrészt megoldást nyújtana arra a problémára, ami abból fakad, hogy a jogalkalmazó ugyanazt a cselekményt egyszer áru hamis megjelölésének, másszor szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének

minősíti, és az előbbi esetben megállapítja a bűncselekmény hiányát, ha az elkövetési érték a 100.000 Ft-ot nem haladja meg, az utóbbi esetben viszont nem tekinthet el a büntetőjogi felelősség megállapításától. Másrészt figyelemmel lenne a Magyar Szellemi Tulajdonvédelmi Tanács a szellemi tulajdon sérelmére elkövetett cselekmények büntetőjogi szankcionálásáról szóló állásfoglalásával, amely szerint az a szabályozás, amely „szankcionálja a nem kereskedelmi mértékben elkövetett cselekményeket és az üzletszerűség már a tényállás minősített esete [...] eltér az Európai Unió tagállamainak gyakorlatától, mivel valamennyi tagállamban csak a kereskedelmi mértékben elkövetett szándékos cselekményeket szankcionálják.”⁵Harmadrészt nem jelente általános amnesztiát a szerzői jogok megsértőire nézve. Az empirikus kutatás adatai alapján 30% alatti azoknak az ügyeknek a száma, ahol a vagyoni hátrány nem haladja meg a 100.000 Ft-ot. Hangsúlyozni kell azonban, hogy a javasolt megoldásban pusztán a büntetőjogi fellépés kényszere szűnne meg, polgári jogi úton természetesen az okozott vagyoni érdeksérelem orvosolható marad.

Kutatásunk mindenképpen úttörőnek tekinthető abban a tekintetben, hogy a szellemi tulajdonjogokat sértő bűncselekmények kérdéskörének vizsgálatára, ilyen nagyszabású empirikus elemzés alapján, hazánkban még nem volt példa. Kétségtelen, hogy a digitális - információs forradalom teljesen új kihívások elé állította a szerzői jog területét is, amely minden korábbinál sérülékenyebb lett. Az információ és a kommunikáció világának teljes átrendeződése paradigmaváltást tett szükségessé, amely felgyorsította a jogágak közötti éles határvonalak egyébként is észlelhető elmosódását, jelesül a magánjog és a büntetőjog közeledését.

Ugyanakkor azt is látnunk kell, hogy az új értelmezési keretben sem várhatjuk a büntetőjogtól lehetőségeinek, ultima ratio szerepének átlépését, elsődleges célnak a megelőzést kell tartani. Nem megfelelő az a szabályozás, amely a társadalom nagy részét – különösen a fiatalabb generációkat – Damoklesz kardját fejük fölött lóbálva kriminalizálja, amely szinte korlátlan számú lehetőséget teremt alkalom adtán bűncselekmények „kreálására”, a statisztikai szemlélet kiszolgálására.

A megoldást a széleskörű fenyegetés helyett az üzletszerű, szervezett jellegű cselekmények intenzívebb üldözésében látjuk. A HENT, és egyes jogvédő szervezetek a jogpropaganda megfelelő eszközeit alkalmazzák kommunikációs kampány- és programsorozataikkal (honlapokon egyszerű, közérthető felvilágosítások, roadshowkon történő részvétel stb.). Emellett azonban szükséges lenne az általános iskolai informatika órák tananyagába beépíteni a szellemi tulajdon-védelmi ismereteket, amely a gyakorlatban egyáltalán nem valósul meg, a jövő nemzedéke semmilyen felvilágosítást nem kap, különösen az internet útján elkövethető jogsértésekről.

⁵ http://www.hpo.hu/testuletek/mszt/allasfog_2005_Btk.pdf